

GOD MAG HET WETEN

Leesexemplaar

GOD
MAG HET
WETEN

LOUIS
VAN DIEVEL

ROMAN

P E L C K M A N S

1

Mijn zuster was van een ander gedacht

Wat als ik ja had gezegd tegen de opkoper die het huis van onze va gratis en voor niets wilde komen leegmaken? God mag het weten. De man stond al aan de deur toen het lijk nog warm was. Bij wijze van spreken, ik overdrijf graag. Nog vóór de begrafenisondernemer stond hij daar, wat een prestatie op zich was. Zelfs nog vóór de priester die te laat kwam met de ziekenzalving omdat – excuseerde hij zich later – zijn auto niet wilde starten en hij moest wachten op een lift van een behulpzame parochiaan. Waar is de tijd dat pastoors desnoods te voet en door weer en wind met het heilig oliesel uitrukten om een ziel alsnog van het hellevuur te redden? Het moet overigens zo zijn, kwam het mij voor, dat een stervende signalen uitstuurt die alleen uitdragers, lijkbezorgers en zwartrokken kunnen ontvangen. En honden misschien, want de scheper van de geburen was nog niet opgehouden met janken.

De opkoper had een vreemde tongval, een getaand, gelooid gezicht onder een raar hoedje, hij droeg een opzichtige gouden ketting en een versleten grijs kostuum.

Kan ik alvast eens rondkijken? vroeg hij pro forma terwijl hij zich langs mij heen naar binnen wilde wringen.

Wilt ge wel eens...!

Een vervolg op de aangesneden zin wilde mij niet te binnen schieten, zo verontwaardigd was ik.

Ik grabbelde hem vast bij zijn mouw.

Heb ik soms ja gezegd?

Dat was zwak als vervolg, ik geef het toe.

De man keek mij onbegrijpend aan. In zijn denkwereld hadden opkopers vrijelijk toegang tot huizen waarin iemand net gestorven was.

Wat is dat hier allemaal?

Mijn zuster Ginette kwam er zich godbetert mee bemoeien. Toen de deurbel ging was ze net zelf een toer van het huis aan het doen. Onze va had nog maar juist zijn laatste adem uitgeblazen. Ik vond dat vreemd, onkies zelfs. Als uw vader pas is overleden, zoekt ge als kinderen toch steun bij elkaar. Neemt ge elkanders hand vast, kijkt ge samen naar de afgestorvene, om dat laatste beeld van hem in uw geheugen op te slaan. Ge plengt samen een traan. Ge denkt nog niet aan de erfenis. Mijn zuster was van een ander gedacht. Ze is drie jaar ouder dan ik, ons Ginette. Ik heet Jean-Pierre, *by the way*, Jean-Pierre Roos. Mijn vader heette Hubert, Hubert Roos. Of Roos Hubert, zoals hij zichzelf altijd voorstelde.

Dat is makkelijker uit te spreken, zei hij.

Hij had wel een punt. Ik kan ervan meespreken.

Deze meneer wilde juist vertrekken, declameerde ik uit de hoogte, mijzelf breed makend in de gang van mijn vaders huis.

Ik leek wel een personage uit een Vlaamse soap.

De opkoper zag evenwel zijn kans schoon en richtte zich rechtstreeks tot mijn zuster.

Madame, ik neem echt alles mee. Tot de laatste kapotte emmer. Als ge het huis zelf wilt leegmaken, moet ge een containerfirma laten komen en dat kost stukken van mensen. Ik lever proper werk. Ge kunt het navragen.

Bij wie we dat konden navragen, liet de man in het midden.

Mijn zuster leek het voorstel van de opkoper niet helemaal ongenegen.

Hoeveel tijd hebt ge nodig? vroeg ze.

Ze marchandeert graag, mijn zuster, het hoort bij haar beroep. Ze werkt mij vooral graag tegen.

Twee dagen, antwoordde de uitdrager hoopvol. En als het huis leeg is, gaan we er nog eens met de stofzuiger door. Een proper huis verkoopt gemakkelijker.

Hij keek intussen begerig naar de bijna zwarte eikenhouten commode in de gang, en naar het bronzen Christusbeeld naast de paraplubak.

Ginette, kwam ik tussenbeide, dat zijn toch geen zaken om nu, in deze droevige omstandigheden te bespreken. Onze va is nog maar goed een uur geleden gestorven. Hij is nog niet eens officieel doodverklaard.

Geef mij uw nummer, negeerde Ginette mijn bezwaren, ik zal erover nadenken.

Hier is mijn kaartje, madame.

De opkoper reikte mijn zuster over mijn schouder heen een smoezelig visitekaartje aan. Hij had een lookadem.

Er kan geen sprake van zijn, zei ik gedecideerd.

Jean-Pierre, doe niet zo moeilijk, het is niet het moment, ge hebt het zelf gezegd.

De opkoper keek mij grijnzend aan. Een gouden tand, ook dat nog.

Gij hebt het niet alleen voor het zeggen, *seigneur*, leek zijn blik te willen zeggen.

Wilt ge ons nu alleen laten, meneer...? verzocht mijn zuster hem op veel te vriendelijke toon.

Pfaff, zei de man, Evarist Pfaff, erkend opkoper van inboedels. Ik wacht op uw telefoontje.

Erkend, wel wel toch, wilde ik spottend opmerken, maar de man had zich al omgedraaid en stapte naar zijn voertuig dat hij half op de stoep en half voor de oprit van de geburen had geparkeerd, een roestige Bedford-vrachtwagen uit de jaren stillekes. Hij sleepte met zijn rechterbeen. Ik volgde, wantrouwig als ik was. Ik zag hoe de man moeizaam in de cabine van zijn truck klom, de motor startte en in een wolk van zwarte uitlaatgassen de straat uit reed.

Had ik nu mijn slag thuisgehaald of had mijn zuster het pleit gewonnen? Of was de beslissing nog niet gevallen? Ik vroeg het mij af. Ik voelde verontwaardiging opwellen. Hoe kwam Ginette erbij om een wildvreemde mens – een

bohemer nota bene – op ons ouderlijke huis los te laten? Ik kon het niet vatten.

Mijn gepeins werd verstoord door de buurvrouw die ostentatief haar stuk van het trottoir kwam aanvegen met een grove keerborstel. Odette, heet ze, Odette Bruynseels, van Bruynseels Tapijten vroeger. Rijk geworden van gierigheid. Ze vroeg niet eens naar onze va. Andere dagen ook niet, maar toch. Zou ze weten dat hij gestorven was? Zou ze het geraden hebben? Gelijk ze met haar borstel stof en vuil te lijf ging, was ik geneigd te denken van niet. Als uw gebuur sterft, knikt ge toch tenminste een keer respectvol naar de eerste voorhanden zijnde nabestaande. *Quod non*. Ik had haar willen vragen om haar hond te doen zwijgen, zijn gejank begon mij ferm op de zenuwen te werken. Maar ik durfde niet. Ik heb nooit op gekund tegen haar radde tong. Odette Bruynseels lijdt aan paranoia sinds haar man dood is aangetroffen in een sm-club, gemaskerd, gekneveld en geketend. Het kwam zelfs in de gazet.

Ik wilde opnieuw naar binnen gaan, vastbesloten om Ginette op haar weinig zusterlijke houding in de opkoperskwesie aan te spreken, maar net op dat moment meldde de huisdokter zich. Hij stapte uit zijn Jaguar, stak zijn hand uit en condoleerde ons beiden, eerst mij, dan mijn zuster. Dat vond ze zichtbaar ongepast.

Het is natuurlijk niet onverwacht gekomen, zei de arts, als om zichzelf in te dekken. Ik ga nu even het stoffelijk

overschot onderzoeken. Blijf gerust beneden, ik ken de weg, het zal niet lang duren, het is maar een formaliteit.

Ginette en ik gingen in de keuken wachten bij een koffietje uit de Senseo. De Senseo was nog iets van ons moe, ze was dol geweest op wat onze va namaakkoffie noemde. Hijzelf had zich een espressoautomaat van Delonghi aangeschaft, prijs vijftienhonderd euro. Een koopje, had hij beweerd.

Ik heb mijn keuze al gemaakt, zei mijn zuster. Ik ben de oudste, ge hebt er u bij neer te leggen.

Ik keek haar niet-begrijpend aan. Ze rolde eens met haar ogen. Toen ik nog maar een jaar of zes was, zei ze al dat ik niet van de slimste was.

Het schilderij van Raveel dat in de salon hangt neem ik seffens al mee. Daar heeft de fiscus geen zaken mee. Philippe komt morgen de eettafel uiteenvijzen en de zes stoelen die erbij horen neemt hij ook mee. Philippe zegt dat de tafel goed zou passen in onze toonzaal. Hij denkt dat het zuivere empire is.

De Philippe waarvan sprake is haar echtgenoot en medefirmant in het kaarsenbedrijf *Kaarsen en Religieuze Artikelen Casteels BVBA*, in 1927 gesticht door onze grootvader aan moederskant. De zaak slabakt al jaren, juist gelijk haar grootste klant de kerk, maar mijn zuster en Philippe weten van geen ophouden, ook al lopen ze alle twee naar de zeventig.

Ik ga ook zo rap mogelijk de badkuip en de lavabo in

groen marmer laten uitbreken, die heb ik altijd gewild, én de koperen kranen. Plus de grote spiegel op de overloop en de kaptafel in het vroegere boudoir van ons moe. Haar juwelen heb ik al in mijn sacoche, daar moet ge niet naar zoeken. Wat ge met de rest doet, moet ge zelf weten, Jean-Pierre. Neem alles mee wat ge denkt te kunnen gebruiken. Als ge per se zelf het huis wilt leegmaken, mij niet gelaten. Maar ik denk dat die opkoper gelijk heeft. Ge onderschat de hoeveelheid broel en rommel die onze va in al die jaren heeft verzameld. Zelfs toen ons moe stierf, heeft hij amper iets weggegooid. Ik schat dat ge gemakkelijk vier of vijf containers kunt vullen. Hier is het kaartje van die mens, mocht ge u bedenken.

Toen ik geen aanstalten maakte om het ding aan te nemen, schoof ze het over de keukentafel in mijn richting, dwars door een plasje koffie dat ik had gemorst.

Gij lelijk serpent! wilde ik roepen. Maar ja, ten eerste verheft ge als beschaafde mens uw stem niet in een sterfhuis. Ten tweede kwam de dokter juist naar beneden. En ten derde ging de deurbel.

Dat zal de begrafenisondernemer zijn, zei mijn zuster, die uit mijn rood wordend gezicht had opgemaakt dat er onweer op komst was, ik zal wel gaan opendoen.

Het was inderdaad de lijkbidder, met in zijn wiel de parochiepriester.

Ge zijt te laat, meneer pastoor.

Ginette lachte de ongelukkig kijkende priester nog juist niet in zijn gezicht uit.

Waarop de aangesprokene zich stotterend begon te verontschuldigen.

Mijn zuster toonde evenwel geen medelijden.

Hopelijk komt onze va door uw plichtsverzuim niet in het vagevuur terecht.

De begrafenisondernemer stond met pretoogjes naar het pijnlijke tafereel te kijken. Tot hij mijn bestraffende blik bemerkte.

Als het voor u goed is, ga ik de overledene groeten, haastte hij zich te zeggen. Als u en uw zuster er klaar voor zijn, wil ik graag overleggen over het afscheid. Over de opties en de plichtplegingen.

Ik ga met u mee, zei de pastoor, die een kans zag om aan mijn zuster te ontkomen.

Ik voelde dat Ginette nog niet klaar was met de arme man, en legde gauw een kalmerende hand op haar schouder.

Ze schudde de hand van zich af en keek me nijdig aan.

Gaat gij altijd zo met uw klanten om? had ik willen vragen.

Het was of ze dat geraden had.

De pastoor koopt zijn kaarsen al jaren bij Slabbinck in Brugge, beet ze me toe, terwijl wij van Casteels echt wel goedkoper en beter zijn.

Enfin, alles kwam die dag nog min of meer in orde. De dokter schreef dat onze va een natuurlijk overlijden was overkomen en incasseerde honderd euro. De begrafe-

nisondernemer trommelde zijn assistent op. Samen laadden ze onze va in de lijkwagen om er in hun zaak alles mee te doen wat overeengekomen was. De pastoor belde een taxi want de parochiaan die hem een lift naar mijn vaders huis had gegeven had nog wel wat anders te doen. Ginette wikkelde het schilderij van Raveel in een deken en vertrok in haar patserige RAM-pick-up, waarop aan beide zijden een pornografisch lijkende paaskaars was afgebeeld. En ik bleef achter in het huis, vastbesloten om zelf, kamer na kamer, kast na kast, schap na schap de woning waarin ik was opgegroeid op te ruimen en leeg te maken. Ik maakte mijzelf wijs dat ik daarmee een hogere taak vervulde, die van de zoon, de naamdrager. De waarheid was dat ik me stierlijk verveelde. Ik was nog niet eens een half jaar met pensioen, en ik wist met mijn dagen geen blijf.

Ginette had mij een week gegeven.

Als ge dan nog niet klaar zijt, dreigde ze, bel ik toch nog die opkoper. Ik vrees voor u dat hij dan niet meer gratis komt.

2

Ge gaat toch geen leraar worden?

Ik ben heel mijn leven leraar Nederlands en geschiedenis geweest in een college in Gent. Een luxepositie die ik in mijn laatste jaren voor de klas met hand en tand heb moeten verdedigen. Er kwam een nieuwe directrice die vond dat mijn vakken passé waren. Ze wilde mij Engels en Duits en zelfs godsdienst opsolferen. Gelukkig – voor mij althans – kreeg de dame in kwestie al na twee maanden een burn-out, de nieuwe directeursziekte, en bleef alles bij het oude. Ik was in die twee maanden vijf kilo vermagerd van de stress.

Onze va vond dat ik te weinig ambitie had. Zelfs toen ik al ver over de veertig was begon hij daar bij elk bezoek over te zagen. Ik moest schooldirecteur worden, of op zijn minst inspecteur. Of adviseur. Hij kende de kabinetschef van Onderwijs, was dat niets voor mij?

Dan hebt ge macht, Jean-Pierre, dan kunt ge zaken naar uw hand zetten.

Hij kon niet vatten dat ik geen macht wilde. Niet uit principe, versta mij niet verkeerd. Ik wist gewoon maar

al te goed dat ik niet voor leidinggeven in de wieg was gelegd. Ik had een afschuw van conflicten, was als de dood voor het moeten maken van keuzes. Klastitularis zijn vond ik al moeilijk en zwaar genoeg. Onze va begreep dat niet. Hij was bankdirecteur, enfin, zelfstandig agent van het Gemeentekrediet met een groot kantoor. Acht mensen stonden er op zijn loonlijst, pionnen die hij naar believen kon verschuiven of van het bord wippen, wanneer ze niet voldeden naar zijn goesting. Hij kon verlekkerd vertellen over een loketbediende die hij had ontslagen omdat ze een grofgebekte klant kordaat van antwoord had gediend.

Ik weet nog hoe wij geambeteerd naar elkaar zaten te kijken toen hij dat aan tafel vertelde. Ik kwam het arme mens een dag later tegen in de Delhaize, ik sloeg gauw een andere rayon in.

Geld, daar draaide zijn leven rond.

Tenminste, die indruk had hij altijd gegeven. Geld en prestige.

Dat ik niet in zijn voetsporen zou treden bij de bank, was uiteindelijk geen grote verrassing. Onze va gaf zijn pogingen om mij voor het bankwezen te interesseren vrij snel op, voor zijn doen althans. Ik sloeg helemaal tilt als hij mij bij zich riep in zijn bureau en mij wegwijs wilde maken in borderellen vol cijfers en percentages. Of wanneer hij een boom wilde opzetten over het verschil tussen een voorzichtige en een verstandige belegging. Na minder dan vijf minuten brak het zweet mij al uit en kreeg ik een niet te negeren aandrang om naar de wc te gaan.

Wat is dat toch met u?!

Hij kon er met zijn verstand niet bij, bij die viscerale afkeer van mij voor bankzaken.

Ik wil toch dat ge economie gaat studeren. Zonder kennis van het bedrijfsleven staat ge hulpeloos in het leven.

In het laatste jaar van mijn humaniora kreeg ik last van nachtmerries, waarin ik in de grote brandkast van het Gemeentekrediet werd opgesloten en op bankbiljetten moest kauwen om niet van honger om te komen.

Het was ons moe die mij redde.

Hubert, verweet ze haar man, ge ziet toch dat onze Jean-Pierre daar niet voor gemaakt is. Ge maakt de jongen ongelukkig. Laat hem studeren wat hij graag doet.

Ik schreef mij met knikkende knieën in bij de faculteit Germaanse filologie. Die studierichting bestaat niet meer, of ze heet anders nu, ik wil het kwijt zijn.

Onze va snoof eens misprijzend toen hij ervan hoorde.

Ge gaat toch geen *leraar* worden? Want wat kunt ge anders met dat diploma aanvangen?

Om zijn hekel aan het leraarschap extra in de verf te zetten, sprak hij het woord nogmaals langgerekt uit: *leeeeraaaaaaar*.

Maar dat Ginette, bij wie de commerce in het bloed zat, niet bij het Gemeentekrediet wilde komen werken, om de stiel te leren met het oog op zijn opvolging, daar is onze va lang niet goed van geweest. Ze had hem nochtans hoop gegeven. Mijn zuster was – zeer tot zijn tevreden-

heid – Toegepaste Economische Wetenschappen gaan studeren in Antwerpen. Waar ze zich – eveneens tot zijn grote voldoening – in het klassieke studentenleven van linten en petten en cantussen en ad fundums had gesmeten. Zij het in een ondergeschikte rol, ze was immers maar een *por*, we spreken over de vroege jaren zeventig. Dat ze een keer op de spoed was beland na een zuippartij met het presidium van de studentenvereniging, had ze alleen aan mij durven vertellen. Ze moest genaaid worden. Enfin, toen ze was afgestudeerd (en ik nog maar mijn eerste jaar aan de unief van Gent achter de rug had), liet ze onze va doodgemoedereerd weten dat ze in de kaarsenfabriek van *pépé* Casteels ging werken. Het bedrijf heette toen nog gewoon *Bougies Casteels Kaarsen*, er werkten vier man en een paardenkop. Ginette heeft het assortiment van de firma pas uitgebreid, en de naam veranderd, toen ze het eerst alleen en daarna met haar tweede man voor het zeggen kreeg bij Casteels. Met de zegen van *pépé* overigens, die een half jaar later doodging.

Zelfs ik was in 1975 stomverbaasd over de *career move* van mijn zuster, ik was nochtans een en ander van haar gewend.

Kaársen, Ginette, zijt ge nu helemaal krankzinnig geworden? Kérkkaarsen bovendien! Vindt ge dat zelf niet belachelijk? Daarbij, over vijf jaar hebt ge geen klanten meer, dan zijn al die oude pastoors dood en begraven en staan de kerken te koop.

Mijn zuster keek mij medelijdend aan. Ze had kunnen

zeggen dat ze het voor de uitdaging deed, maar dat cliché was nog niet in gebruik.

Ge zult wel zien, snotneus, geef mij een paar jaar en ik maak er een succes van. Zullen we wedden?

Ik had nog nooit een weddenschap van Ginette gewonnen, ik ging er wijselijk niet op in.

Onze va was laaiend, het zal niet verbazen. We zaten aan het avondeten toen Ginette haar bommetje gooide. We aten blinde vinken, ik zal het van de rest van mijn leven niet vergeten. Onze va had juist een gekookte aardappel geprakt in de vleessaus en wilde die naar zijn mond brengen. Zijn hand bleef halverwege hangen, begon te trillen.

Wat zegt ge? Heb ik dat goed verstaan?

Ge hebt mij heel goed verstaan, va.

Vergeleken met Ginette was ik een watje. Zoals die onze va uitdagend in de ogen durfde te kijken...

Onze va legde zijn vork neer, de geprakte aardappel viel naast zijn bord. Hij begon overvloedig te zweten.

Ge gaat mij toch niet vertellen dat ik mij al die jaren voor niks uit de naad heb gewerkt. Denkt ge dat ik dat voor mijn eigen heb gedaan? Het agentschap is mijn cadeau aan u, Ginette. Waarom wilt ge dat niet aanpakken? Ge speelt met uw toekomst!

Slecht amateurtoneel.

Ons moe en ik zaten er voor spek en bonen bij. We leken niet te bestaan. Ons moe pinkte eens naar mij. Laat hem maar zeveren, leek ze te willen zeggen, onterven kan

hij u toch niet. Vader en moeder sliepen al niet meer samen in die tijd. Onze va was van de ene dag op de andere naar de kamer van Ginette verhuisd.

Hij snurkt te veel, legde ons moe uit aan haar dochter, die om te rotten was want ze moest naar de rommelkamer op de overloop verkassen. Haar spullen stonden er al opgestapeld.

Ginette keek haar sceptisch aan.

Dat gelooft ge toch zelf niet?

Ge zit meer op uw kot dan hier, probeerde ons moe nog.

Als ge niet meer bijeen wilt slapen, kunt ge evengoed scheiden, vindt ge niet?

Waarover ge niks weet, moet ge zwijgen, Ginette.

Ik zal mij inhouden.

Stampvoetend had mijn zuster het ouderlijk huis verlaten. Ze had zich na de scène met ons moe een maand lang niet meer thuis laten zien. Niet veel later trok ze in bij de vriend die ze bleek te hebben, een bluesgitarist nota bene, Iwein Berteetele geheten. Ze hokten samen in een verkrot pand in het Patershol. Dat was toen nog geen toeristenfuik, wel integendeel. Het bohemienbestaan ging Ginette evenwel niet zo goed af. Kakkerlakken en koud water en een voordeur die niet op slot kon, daar had ze niet voor getekend.

Wat doen uw ouders? had ze haar Iwein op een dag gevraagd, want eigenlijk wist ze niets van haar lief, behalve dat hij uitzonderlijk goed voorzien was.

De heer en mevrouw Berteale deden in immobiliën. Ze bleken ook grotendeels in het levensonderhoud van zoonlief te voorzien, want met de blues viel niets te verdienen.

Moet ge mij niet eens voorstellen?

Mijn zuster bleef nooit bij de pakken zitten.

Onze va wist intussen niet van ophouden aan tafel.

Ge maakt mij te schande.

Er was een dikke blauwe vlieg neergestreken op zijn gemorste eten. Waar een mens al niet op let.

Wat gaan mijn klanten wel niet zeggen als ze horen dat het agentschap niet goed genoeg is voor u. Ge ondermijnt het vertrouwen in de bank.

En in de Belgische frank zeker.

Gelijk Ginette brutaal durfde te zijn...

Gij lacht mij nog uit ook!

Ik zag dat de handen van onze va jeukten. Ik had in mijn jeugd geregeld een draai om mijn oren gekregen maar naar mijn zuster had hij nooit een vinger durven uitsteken. Ginette voelde het gevaar aankomen en schoof veiligheidshalve haar stoel een eindje achteruit.

Hubert!

Ons moe keek onze va strak aan en trok haar wenkbrauwen op. Meer was er niet nodig om hem van zijn voornemen af te brengen.

Grommelend en hoofdschuddend stond onze va op van de tafel. Aan de deur naar zijn bureau draaide hij zich om.

Ge gaat het u nog beklagen, Ginette, ge gaat het u nog beklagen.

Onze va en pépé Casteels waren altijd kat en hond geweest. Gelijk mijn zuster in 1975 voor de kaarsen koos en niet voor de bank, had onze va in 1957 de omgekeerde keuze gemaakt. Pépé wilde dat zijn schoonzoon bij hem in de zaak kwam werken, onze va keek neer op de kaarsenbranche. Hij had zijn zinnen gezet op een job bij het Gemeentekrediet, dat juist in die jaren een net van lokale agentschappen aan het uitbouwen was. Het was nooit meer goed gekomen tussen die twee, met wederzijdse sneren op familiefeesten en zelfs een keer een bijna-vecht-partij, op mijn communie. Neus aan neus hadden ze gestaan, alle twee met een gezicht zo rood als een tomaat, van de drank en van woede, alle twee met hun plastron over de schouder van hun witte hemd met zweetplekken onder de oksels, en maar schreeuwen tegen elkaar. Ik vond het wel spannend. Pépé viel later nog liever dood dan bij de bank van zijn schoonzoon aan te kloppen voor een lening toen hij die hard nodig had, onze va zou hem de kredietlijn niet gegund hebben.

Een wespennest, dat was het, en Ginette stak er wetens en willens haar hand in.

Ik geloof dat ze in haar eerste jaren niet eens twintig-duizend frank in de maand verdiende. Pépé Casteels was dan wel dol op zijn kleindochter, zot was hij niet. Ze moest zich bewijzen. Wat ze ook deed, tot de rek eruit was. Kunt

ge geloven dat onze va zijn leedvermaak niet wegstak toen *Kaarsen en Religieuze Artikelen Casteels BVBA* in 2001 meer dan de helft van het personeel moest ontslaan en terugviel op de vier man en een paardenkop van pépé zaliger? Hij was toen zelf aan het uitbollen, was een overnemer voor zijn agentschap aan het zoeken.

Om maar te zeggen: onze va was absoluut geen heilige. Daarom was de vondst van die priesterkleren zo'n schok voor mij. Veel minder voor mijn zuster, zo bleek. Ik was, aanvankelijk toch, dik op mijn teen getrapt omdat ze zijn geheim niet met mij had willen delen. Daarna veel minder. Maar ik loop op de zaken vooruit.

3

In Sint-Martens-Latem doet ge dat niet

Niets is zo triestig als een begrafenis in november, bedacht ik toen ik mijn paraplu dichtklapte en de kerk van Sint-Martens-Latem wilde binnenstappen. De grijze hemel zat potdicht. Het miezerde en waaide. Ik was aan de late kant en kon amper door. Er stond al een dichte rij mensen te wachten om Ginette en mij, de nazaten, te condoleren. Het gezicht van mijn zuster stond op onweer. Ze is altijd op tijd, altijd en overal.

Ik vond geen parkeerplaats, verontschuldigde ik me.

Ik had te voet of met de fiets naar de kerk kunnen gaan, maar in Sint-Martens-Latem doet ge dat niet. Uiteindelijk had ik mijn auto op een goeie halve kilometer van het kerkhof moeten achterlaten. Dichter bij de Sint-Martinuskerk waren alle plaatsen op het fietspad en de stoep al ingenomen door de BMW's, Audi's en Mercedesen van de kerkgangers die afscheid kwamen nemen van onze va.

Bent u er klaar voor? kwam de begrafenisondernemer zenuwachtig vragen. We lopen achter op het schema.

Waarmee hij bedoelde dat hij nóg een begrafenis had af te handelen.

Ik schudde eindeloos veel handen, luisterde naar gemompelde condoleanties. Ginette kreeg af en toe een vluchtige kus.

Ruim de helft van de kerkgangers bestond uit klanten van de bank, *zijn* bank, die haar afkomst grondig had verloochend, bijna ten onder was gegaan en nu onder de ziellose naam *Belfius* door het leven ging. Onze va had zich in 2008 – de kredietcrisis weet ge nog wel, een eufemisme voor de brutale hold-up op goedgebouwde klanten en de belastingbetaler – wekenlang niet op straat durven vertonen. Niet zozeer uit eerlijke schaamte maar uit angst, angst voor de blinde woede van zijn voormalige clientèle. Hij had zijn agentschap niet lang daarvoor zeer winstgevend overgelaten. Niet iedereen wist dat. Vijfenveertig jaar lang waren Hubert Roos en de bank synoniem geweest in Sint-Martens-Latem. Zo'n lange geschiedenis laat zich niet zomaar uitwissen. Onze va was al zeer welgesteld maar door de verkoop was hij rijk geworden. Niet stinkend rijk maar gewoon rijk, als ge begrijpt wat ik bedoel. Hij was bang dat ze de ruiten van zijn villa zouden komen ingooien of, erger nog, brandstichten. Hij belde de burgemeester om politiebescherming te krijgen. Deed verontwaardigd toen zijn verzoek werd weggelachen.

Ook de nieuwe klasse van ondernemers die de laatste jaren in Sint-Martens-Latem was neergestreken, tekende present. De consultants, de externe adviseurs, de project-

ontwikkelaars, de marketeers. Niet dat ze onze va kenden, ze wilden gewoon geen gelegenheid missen om te tonen hoe geweldig ze zich in het dorp hadden geïntegreerd.

Helemaal achteraan in de kerk, om snel weer naar buiten te kunnen, en herkenbaar aan hun dichte, grijze baarden en lange dunne haren, hadden de lokale kunstenaars en would-be artiesten postgevat. De lokettenzaal van de bank werd namelijk ook als expositieruimte gebruikt. Wie onze va kon overtuigen en er tentoon mocht stellen, kon er zeker van zijn dat zijn werk ook verkocht werd. De dikke klanten van onze va gingen ervan uit dat een schilderij dat in de bank hing, een goede belegging moest zijn. Ik vermoed dat onze va een percentje had op de verkoop. Als een schilderij hem echt beviel, kleefde hij er zelf een sticker op met *Verkocht*. En nam het na de expositie gratis mee naar huis.

Ik zou bijna vergeten mijn eigen kinderen te vermelden. Ik heb er twee, een jongen en een meisje. Een tweeling. Ze zitten allebei in de psychiatrie, onze Tristan als patiënt, ons Isolde als verpleegster. Niet in dezelfde instelling, dat zou pas ongemakkelijk zijn.

Tristan en Isolde, ja ik weet dat het bezopen namen zijn. Mijn ex heeft ze gekozen.

Ik zeg, allez Chantal – want zo heet mijn ex – dat zijn namen voor gelieven, niet voor een broer en zus. Er hielp geen lievemoderen aan.

Tristan...

De dokters hadden schoon uit te leggen dat onze zoon bij zijn geboorte een hersenbeschadiging had opgelopen. Wij wilden dat niet aannemen. Wij dachten dat hij gewoon wat traag van begrip was, dat hij op een dag de klik zou maken en tot een normale jongen zou uitgroeien. We bleven dat – tegen beter weten in – jarenlang geloven, tot de woedeaanvallen begonnen, de psychoses, de zelfverminking. Tot we Tristan niet langer in huis konden houden. De pijnlijkste beslissing van mijn leven. De jongen was erg op zijn grootva gesteld geweest. Hij wilde altijd op diens schoot kruipen, ook toen hij al lang geen kind meer was. De liefde was allesbehalve wederkerig. Tristan werkte op onze va zijn zenuwen. Hij wist niet hoe hij zich moest gedragen met een ‘achterlijke’. Hij genereerde er zich niet voor om dat woord te gebruiken. Ik denk dat onze va opgelucht was toen onze Tristan naar een instelling in Sleidinge verhuisde. Hij ging zijn kleinzoon één, hooguit twee keer per jaar bezoeken, bracht telkens een doos Lego mee als cadeau. Lego! Begon al na tien minuten tersluiks op zijn horloge te kijken.

Er valt niets aan te doen, zeker?

Dat zei hij altijd wanneer hij na het bezoek bij mij langskwam. Half vragend, half berustend.

Wat bedoelt ge daarmee?

Dan haalde hij zijn schouders op. Zuchtte.

Voor u is dat misschien niet belangrijk, maar voor mij...
Het geslacht Roos zou niet voortleven, daar kwam het